

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84394,Janicki-Stanislaw-Franciszek.html>
2023-12-04, 07:15

Janicki Stanisław Franciszek

JANICKI Stanisław Franciszek (4 V 1797, Moskorzew k. Szczekocin – 8 V 1855, Warszawa), pierwszy na ziemiach polskich doktor nauk technicznych, ojciec Stanisława. Syn Ludwika, niezamożnego szlachcica, i Tekli z Ulidowskich.

Osierocony, od trzynastego roku życia wychowywał się u krewnych (Nowickich) w Krakowie, gdzie ukończył gimnazjum i od 1815 studiował matematykę oraz fizykę na UJ. W 1817 przeniósł się do Warszawy, gdzie ukończył studia uniwersyteckie i od 1818 pracował jako nauczyciel w Liceum Warszawskim. Zdolności J. dostrzegli profesorowie UW, popierał go zwłaszcza F. Armiński. Dzięki temu uzyskał w 1819 stypendium władz oświatowych na odbycie dwuletniej podróży naukowej przez Niemcy, Szwajcarię, Włochy (Mediolan, Rzym) i Francję. Najdłużej przebywał w Paryżu, gdyż głównym jego zadaniem było wykształcenie się w geometrii wykreślnej w tamtejszej École Polytechnique. Tam też zakupił latem 1820 przyrządy meteorologiczne dla UW.

Do kraju wrócił w VIII 1821. Po przedstawieniu rozprawy *Teoria stycznych i kwadrowań linii krzywych* i zdaniu egzaminu, uzyskał 11 XII 1821 na UW nowo wprowadzony stopień magistra. Przejściowo uczył w szkole wojewódzkiej w Płocku, ale od VIII 1822 czekał w Warszawie na wakans w szkolnictwie stołecznym. 12 VII 1823 obronił publicznie doktorat na podstawie opublikowanej drukiem dysertacji *O machinach parowych*, przyznany mu – ze względów formalnych (niedopełnienie przez J. wymogu dwuletniej praktyki po uzyskaniu magisterium) – dopiero 6 VII 1824. Od 10 II 1824 pracował jako adiunkt w obserwatorium astronomicznym UW, a 11 XII tego roku został upoważniony do prowadzenia (bez wynagrodzenia) wykładów z zakresu mechaniki praktycznej na tej uczelni. W związku z planowanym otwarciem Szkoły Przygotowawczej do Inst. Politechnicznego w Warszawie (doszło do tego 4 I 1826), J.

został 9 IX 1825 nominowany na profesora rzeczywistego mechaniki technicznej ogólnej tej uczelni i wysłany przez Radę Politechniczną wraz z 6 innymi kandydatami na jej profesorów (wyłonionymi w drodze egzaminu konkursowego, z którego J. został zwolniony) w podróż po Europie, w celu zapoznania się z programami i organizacją europejskich uczelni technicznych oraz dokończenia się w zakresie „nauki machin, motorów i technologii mechanicznej” (za każdy rok tego wojażu stypendysta miał odpracować 3 lata). Trasa wyprawy J. biegła przez Pragę, Wiedeń, Monachium, Paryż, Londyn, Brukselę, Amsterdam, Berlin i Drezno. W Paryżu uczył się „konstrukcji i obliczania machin” na prywatnym kursie u H. Naviera. Powrócił w końcu 1827 i objął Katedrę Mechaniki Ogólnej w Szkole Przygotowawczej (od 1829 uczył w niej także mechaniki analitycznej), a 24 VII 1828 zgłosił gotowość wykładania dodatkowo mechaniki praktycznej (przemysłowej) na UW. Popularyzował wiedzę, współpracując jako autor i współredaktor z „Pamiętnikiem Warszawskim Umiejętności Czystych i Stosowanych” (1829–30) oraz „Pamiętnikiem Fizycznych, Matematycznych i Statystycznych Umiejętności z Zastosowaniem do Przemysłu” (1830).

Kłęska powstania listopadowego 1830–31, w którym J. uczestniczył jako podporucznik artylerii Gwardii Narodowej, uniemożliwiła mu kontynuowanie kariery akademickiej. Wykładał geometrię, miernictwo i mechanikę na tzw. kursach dodatkowych, wydawał „Kalendarz Domowy i Gospodarski” (1832–45), współpracował z F. Skarbkiem w warszawskiej Dyrekcji Ubezpieczeń, przy której zorganizował w 1843 Kasę Oszczędności i był jej dyrektorem od 1 I 1844 do końca życia. Od 1838 działał we władzach gminy ewangelicko-reformowanej, od 1848 jako prezes zboru.

PSB (J. Dianni); SBTP (B. Orłowski); SPPT (B. Orłowski).

J. Bieliński: *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816–31)*, Warszawa 1907–12; R. Gerber: *Studenci Uniwersytetu Warszawskiego 1808–31*, Wrocław 1977; A.J. Rodkiewicz: *Pierwsza politechnika polska 1825–31*, Kraków 1904; *Wielka encyklopedia powszechna ilustrowana*, t. 31–32, Warszawa

1903; „Przegląd Techniczny” 2005, nr 10–11 (B. Orłowski).

Bolesław Orłowski

[Poprzedni](#)
[Następny](#)